

NASTAVNA JEDINICA 4

KONFLIKT

Osnovni nivo

Pravila pomažu u rješavanju konflikta

4.1 Sve je ok! Zaista? Koje probleme i konflikte možemo uočiti u našem razredu?

4.2 Tako mi to radimo

Koja rješenja imamo za probleme?

4.3 Spisak ideja

Kojim je od rješenja sklonija većina?

4.4 Naš skup pravila

Kako formulišemo naša uobičajena pravila?

Nastavna jedinica 4: Ključni koncept – „Konflikt” (za osnovni nivo)

Osnovne informacije za nastavnike: Rješavanje konflikta na nivou osnovne škole

Svakodnevni školski život pruža mnogo primjera konfliktnih situacija. Većina konflikata temelji se na opštim stavovima učenika i na njihovoj nemogućnosti da se nose s pritiskom. Primjeri konfliktnih situacija:

- oduzimanje nečijih stvari;
- slučajno guranje ili dodirivanje;
- ići nekome na živce;
- ne dati mira ostalim kolegama u razredu;
- maltretirati jedni druge;
- teški oblici mobinga ili fizičkog/emocionalnog nasilja.

Učenici na nivou osnovne škole koriste strategije rješavanja konflikta koje su drugačije od strategija odraslih. Strategije isto tako variraju zavisno od doba osnovnoškolaca. Mlađi učenici primjenjuju strategije koje uključuju fizičke reakcije (udaranje, itd.), agresivne reakcije, glasnu verbalnu argumentaciju, traženje pomoći od odraslih, odlazanje s mjesta konflikta, popuštanje i rezigniranost, praviti se da se ništa nije dogodilo, ili učiniti neki simboličnu gest (kao što je rukovanje, dar itd.).

Stariji osnovnoškolci (stari 10 godina i više) koriste drugačije strategije rješavanja konflikta, kao što su: ignorisanje konflikta, razgovaranje jedni s drugima, traženje zajedničkog rješenja tako što se sagledaju obje perspektive, odgonetnuti ko je u pravu i ko je stoga „dobio“, pregovaranje dok svi ne budu zadovoljni s rješenjem.

Stručnjaci razlikuju tri glavna tipa rješavanja konflikta:

- fizičko rješavanje konflikta;
- jednostrano rješavanje konflikta (praviti se da se ništa nije dogodilo ili učiniti neki simbolični gest);
- kooperativno rješavanje konflikta (refleksivno razmišljanje ili sposobnost razmatranja dviju perspektiva).

Lekcije u ovoj nastavnoj jedinici uzimaju u obzir te strategije rješavanja konflikta i temelje se na uvidima u razvojnu psihologiju. One su ključni element u pomoći učenicima da razviju razumijevanje individualnih kao i opštih društvenih problema i konflikata, i pomažu im da uoče razliku između javnih i privatnih dobara. Rješenja problema uticaće na veću grupu ljudi ukoliko su problemi dio kategorije opštih društvenih problema i konflikata i na isti bi način rješenje individualnog problema ili konflikta trebalo da utiče na pojedinca i nikog više.

U osnovnoj školi, konflikti koji su gore opisani često su posljedica infrastrukture (nema dovoljno prostora), pola (odnosi dječaci-djevojčice), zajedničkog rada (različito tempo rada, različiti nivoi, itd.) ili kao rezultat socijalnog ponašanja (ne dopuštanje nekome da završi sa svojim govorom). Kad se ove lekcije budu primjenjivale nastavnici moraju biti svjesni da stvari koje su teške za razred nijesu nešto što se može obraditi u samo jednoj lekciji. Uprkos dogovoru oko pravila razredne komunikacije, problemi i konflikti i dalje se događaju. Stoga, konflikti i rješavanje konflikta, a ujedno i osviještenost o problemima koje se odvijaju u svakodnevnom školskom životu, stvari su na koje treba često reagovati. Ukoliko učenici postanu aktivni učesnici u raspravi o uspostavljanju pravila, jedino će se tad moći identifikovati s pravilima.

Cilj obrazovanja za demokratiju i ljudska prava jeste da se podrži razvoj kompetencija u tri područja. Ova nastavna jedinica ima sljedeći profil kompetencija:

Kompetencije u		
... političkoj analizi i procjeni	... korišćenju metoda	... donošenju političkih odluka i djelovanju
***	***	***

Nastavna sredstva

U ovoj jedinici koristiće se sljedeća nastavna sredstva iz nastavnog kompleta za učenike. Nastavnik mora da odluči hoće li nekim ili svim učenicima trebati dodatna priprema za rad sa ovim sredstvima.

- 0 Istraživanje u biblioteci
- 0 Istraživanje pomoću interneta
- 0 Provođenje intervjua i anketa
- 0 Tumačenje slika
- x Mentalne mape
- 0 Izrada postera
- 0 Održavanje izložbi
- x Planiranje i održavanje prezentacija
- 0 Pripremanje slajdova ili *powerpoint* prezentacije
- 0 Pisanje novinskih članaka
- 0 Izvođenje predstava
- x Održavanje debata

Nastavna jedinica 4: Konflikt

Pravila pomažu da se riješe konflikti: Rješavanje konflikta na nivou osnovne škole

Naziv lekcije	Vaspitno-obrazovni ciljevi	Nastavni zadaci	Nastavni materijali	Metodi
Prava lekcija: Sve je ok! Stvarno	Učenici razvijaju razumijevanje javnih i privatnih dobara identifikujući i razlikujući probleme koje uočavaju u razredu.	Učenici sakupljaju probleme (u mentalnoj mapi) i kvalifikuju ih u kategorije opštih problema i pojedinačnih problema.	Mali komadi papira, olovka, informacija o klasifikaciji u dvije kategorije problema.	Individualni rad, plenarna rasprava.
Lekcija 2: Tako mi to radimo	Učenici razmišljaju o mehanizmima rješavanja konflikta i razvijaju razumijevanje raznih gledišta i različitih ličnosti i ponašanja.	Učenici daju svoja mišljenja o problemima i predlažu rješenja.	<i>Flip chart</i> , olovke.	Grupni rad.
Lekcija 3: Spisak ideja	Učenici uče kako da formiraju argumente u debati. Vježbaju raspravljanje za i protiv u raspravi i shvataju funkcionisanje većine.	Učenici prezentiraju predloge za rješenja i odlučuju o listi zajedničkih pravila u razredu.	<i>Flip chart</i> , olovke.	Plenarna rasprava.
Lekcija 4: Skup naših pravila	Učenici razvijaju zajedničko razumijevanje i uče kako se identifikovati sa zajedničkim dogovorom.	Učenici zapisuju zajednička pravila i potpisuju ih. Raspravljaju o mehanizmima kontrole i mogućim posljedicama.	<i>Flip chart</i> , olovke.	Plenarna rasprava.

Lekcija 1

Sve je ok! Stvarno!?

Koji problemi/konflikti se mogu uočiti u razredu?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici razvijaju razumijevanje javnih i privatnih dobara identifikujući i razlikujući probleme koje uočavaju u razredu.
Nastavni zadaci	Učenici sakupljaju probleme (u mentalnoj mapi) i kvalifikuju ih u kategorije opštih problema i pojedinačnih problema.
Nastavni materijali	Mali komadi papira, olovka, informacija o klasifikaciji u dvije kategorije problema.
Metodi	Individualni rad, plenarna rasprava.

Opis lekcije

Nastavnik zapisuje naslov lekcije „Sve je u redu! Stvarno?“ na tablu. Učenici dobijaju zadatak da razmisle o svim stvarima za koje smatraju da nijesu u redu u razredu. Kada im se dâ taj zadatak, nastavnici bi trebalo da istaknu različita područja u kojima mogu nastati problemi:

- prilikom saradnje s kolegama iz razreda;
- između djevojčica i dječaka;
- kada se stvari dijele – poput istog stola i iste sobe;
- biti s nekim prijateljem.

Učenici zapisuju probleme i konflikte kojih se sjete na male komadiće papira i onda pojedinačno izlaze i zapisuju ih na tablu.

Pošto što su se svi komadići papira stavili na tablu, učenici sjedaju u krug ispred table.

Sljedeći korak, nastavnik bi trebalo da istakne da postoje dva tipa problema – individualni problemi i zajednički problemi. Nastavnik iznosi nekoliko primjera za svaki tip: na primjer, velika buka u razredu bila bi zajednički problem, ali ne dati dovoljno prostora za stolom trebao bi biti pojedinačni problem. Nastavnik pregleda probleme koji su na tabli i pokušava da navede učenike da razvrstaju probleme u pravilne kategorije. Kako bi učenici to i učinili, nastavnik je pripremio dva lista papira s kratkim objašnjenjem o „zajedničkim problemima i konfliktima“ i „individualnim problemima i konfliktima“. Nastavnik ih lijepi na vrh table kako bi se formirale dvije kolone.

Pošto što su učenici završili sa sortiranjem problema i konflikta, nastavnik započinje raspravu o tome koji se od problema mogu jednostavno riješiti.

Lekcija 2

Tako mi to radimo

Koja rješenja imamo za probleme?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici razmišljaju o mehanizmima za rješavanje konflikta i razvijaju razumijevanje raznih gledišta i različitih ličnosti i ponašanja
Nastavni zadaci	Učenici daju svoja mišljenja o problemima i predlažu rješenja.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke.
Metodi	Grupni rad.

Opis lekcije

Nastavnik ponovno predstavlja listu problema i konflikata iz prve lekcije. Učenici sjedaju u grupama od po četiri. Učenici biraju dva problema i konflikta s liste za rad u svojoj grupi.

Svaka grupa radi na dva problema ili konflikta.

Učenici raspravljaju o različitim idejama za rješavanje konflikta i problema i kako bi rješenje uticalo samo na ciljanu grupu ili osobu (zavisno od toga spada li problem u kategoriju zajedničkog ili individualnog problema).

Učenici bilježe svoje ideje i ilustriraju ih na posteru sa dva problema ili konflikta i mogućim načinima za njihovo rješavanje. Označavaju rješenja kojima su skloniji kao grupa.

Lekcija 3

Spisak ideja

Kojim rješenjima je sklonija većina?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici uče kako da formiraju argumente u debati. Vježbaju raspravljanje za i protiv u raspravi i shvataju funkcionisanje većine.
Nastavni zadaci	Učenici prezentiraju prijedloge za rješenja i odlučuju o listi zajedničkih pravila u razredu.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke
Metodi	Plenarna rasprava.

Opis lekcije

Učenici uzimaju postere koje su napravili u drugoj lekciji i predstavljaju ih pred cijelim razredom. Isto tako označavaju koja rješenja za dva problema ili konflikta smatraju najprikladnijima, a ujedno iznose razloge zbog čega su tako odlučili.

Poslije svake prezentacije, učenici predstavljaju svoje postere na zidu.

U razredu od 25 učenika, otprilike šest grupa će prezentirati svoja rješenja i shodno tome govoriće se o dvanaest problema ili konflikata. Pošto sve grupe prezentiraju svoje ideje, učenici bi trebalo da glasaju o različitim rješenjima.

Svakom rješenju dodjeljuje se broj od jedan do pet (pretpostavljajući da nijesu iznijeli više od pet rješenja za jedan problem ili konflikt). Kako bi glasali, učenicima su date kartice sa brojevima od jedan do pet. Za svaki problem ili konflikt, učenici mogu glasati tako da podignu karticu sa brojem kojeg namjeravaju dati rješenju. Nastavnik sabira podignute kartice i utvrđuje pobjedničko rješenje.

Pošto su se sva rješenja problema i konflikata ocijenila, učenici bi trebalo da zajednički razmisle o rezultatima i o činjenici da je većina odlučila o rješenju.

Lekcija 4

Naš skup pravila

Kako formulišemo naša zajednička pravila?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici razvijaju zajedničko razumijevanje i uče kako se identifikovati sa zajedničkim dogovorom.
Nastavni zadaci	Učenici zapisuju zajednička pravila i potpisuju ih. Raspravljaju mehanizme kontrole i moguće posljedice.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke.
Metodi	Plenarna rasprava.

Opis lekcije

Pošto što su svi učenici glasali o različitim rješenjima za iznesene probleme ili konflikte, učenicima se daje zadatak da probleme i konflikte zapišu i naprave „ugovor“ o pravilima koje mogu svi potpisati.

U plenarnoj raspravi učenici razgovaraju o tome na koji način žele da naprave ugovor. Hoće li ga napraviti u obliku postera, ili ga napisati na listu papira A4 formata, ili pak možda da bude zamotan i zapečaćen? Trebalo bi da se usaglase oko oblika koji im se sviđa, a ukoliko je potrebno i većinskom odlukom.

Učenici su slobodni da dizajniraju ugovor o pravilima na koji god način žele, sve dok se ne ispune sljedeći kriterijumi:

- Sva rješenja o kojima su se složili moraju se zapisati u obliku izjava.
- Svi učenici trebalo bi da potpišu ugovor ispod tih izjava.
- Mjesto i datum potpisa ugovora trebalo bi da se naznači.

Pošto je ugovor napisan i potpisan, učenici bi trebalo da raspravljaju o tome šta će se dogoditi onoj osobi koja bude prekršila jedno od pravila. Hoće li biti nekih posljedica? Ako hoće, koje vrste posljedica? Ko će kontrolisati primjenu pravila? Je li to svačija odgovornost? Jesu li specijalne osobe odgovorne za to? Hoće li to biti korisno ili kontraproduktivno?

Mogući korak: posljedice kršenja pravila dodate su u ugovoru (kao prilog).